

Leeds Development Education Centre (Ühendkuningriik)

Projekt „Maailmaharidus sotsiaalainetes“

Esimesed sammud maailmahariduse hindamiseks

HINDAMISJUHEND

HINDAMISJUHENDI „Esimesed sammud maailmahariduse hindamiseks“ valmistas projekti „Maailmaharidus sotsiaalainetes“ raames ette Leeds Development Education Centre (Ühendkuningriik).

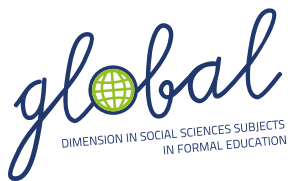

Projekt „Maailmaharidus sotsiaalainetes“ (nr DCI-NSAED/2012/280-401) viiakse ellu tänu Euroopa Liidult koostöötalituse „EuropeAid“ programmi raames saadud rahalisele abile.

Selle dokumendi sisu eest vastutab vaid Leeds Development Education Centre ning see ei peegelda kuidagimoodi Euroopa Liidu arvamust.

Kujundus ja küljendus: **Edgars Švanks**

Sissejuhatus	2
1 Maailmaharidus ja hindamine	3
Mida me termini „maailmaharidus“ all silmas peame ja miks on see oluline? ..	3
Mõned arvamused maailmahariduse kohta	3
Mida peaks maailmaharidus hõlmama?	4
Mõjuhindamine	6
2 Mõjuhindamise juhtumiuuringud	11
Hindamise esimene juhtumiuuring: Õiglane kaubandus ja stereotüübid	11
Hindamise teine juhtumiuuring: Üleatlandiline Aafrika orjastamiskaubandus	15
3 Mõned hindamise meetodid ja vahendid	20
Oma õppeaines maailmahariduse hindamise kriteeriumid	20
Maailmahariduse eesmärkide ja hindamiskriteeriumide määratlemine	20
Hindamisalased lähenemised	21
Raamistike ja hindamisvahendite näited	26
Õiglase kaubanduse raamistik	26
Õiglase kaubanduse hindamisvahend	27
Pagulaste raamistik	28
Pagulaste hindamisvahend	29
4 Lisateave	30
Lisateave ja lingid	30
Lisateave ja lingid	31
Veebilehed	31
Autorid	32

Mis on hea maailmaharidus ja kuidas me teame, kas meie õpetamisel on soovitud mõju? „Esimesed sammud maailmahariduse hindamiseks” töötati välja selleks, et aidata maailmahariduse õpetajatel hinnata maailmahariduse tõhusust, mõju ja kvaliteeti, et õpiprotsessi parandada. Hindamisjuhendi töötas projekti „Maailmaharidus sotsiaalainetes” raames välja Leeds Development Education Centre (Ühendkuningriik).

Hindamisjuhend tutvustab maailmahariduse hindamisprotsessi alaseid erinevaid lähenemisi. See käsitleb maailmahariduse olulisust ja selle kohta formaalse hariduse süsteemis. Hindamisjuhend annab ideid asjaomaste õpitulemuste hindamiseks mitmete maailmaharidust puudutavate teemade osas: õiglase kaubandus, pagulased, üleatlandiline Aafrika orjastamiskaubandus jm. Hindamisjuhend sisaldab küsimustikke ja muid hindamisvahendeid, mida saab erinevate õppeainete sisu ja erinevas vanuserühmas õpilaste jaoks paindlikult kohandada. Kahes juhtumiuuringus analüüsitakse õpilaste vastuseid ning seeläbi annab hindamisjuhend soovitusi selle kohta, kuidas eesmärke ja õpitulemusi määratleda ning oma tundideks hindamiskriteeriume paika panna.

Loodame, et „Esimesed sammud maailmahariduse hindamiseks” aitab teil tõhusaid maailmahariduse alaseid tegevusi kavandada ja hinnata, parandades teie õpilaste oskusi ja tugevdades tänapäevases vastastikus sõltuvuses olevas maailmas eluks vajalikke väärtushinnanguid ja hoiakuid.

1 Maailmaharidus ja hindamine

Mida me termini „maailmaharidus“ all silmas peame ja miks on see oluline?

Elame mitmekesisel ja kiiresti muutuv maailmas, kus tekitame nii enda kui liigi kui ka teiste planeedi eluvormide jaoks palju väljakutseid. Selles maailmas üles kasvavad noored vajavad haridust, mis valmistab neid nende väljakutsetega toime tulemiseks ette; haridust, mis võimaldab õpilastel neid üleilmseid protsesse mõista, mis nende elu nii tohutult mõjutavad, ning „seostada omavahel selliseid teemasid nagu vaesus ja kliimamuutused ning nende enda elu.“ Kui usume, et haridusele on oluline lisada üleilmne mõõde, siis on kindlasti oluline see, et mõistaksime, kui kasulikud või tõhusad on meie katsed noori teavitada.

See lühike juhend teeb sissejuhatuse sellesse, kuidas saab maailmaharidust hinnata.

Mõned arvamused maailmahariduse kohta Mida peaks maailmaharidus hõlmama?

Haridus annab inimestele teadmised, oskused ja väärtushinnangud, mida neil on parema maailma loomiseks vaja. Haridus on palju enam kui lihtsalt sissepääs tööturule. See suudab kujundada jätkusuutlikku tulevikku ja paremat maailma. Hariduspoliitika võib edendada rahu, vastastikust austust ja keskkonnast hoolimist.

ÜRO peasekretär **Ban Ki-Moon**

Iga päev kuuleme, kuidas maailmas toimuvad mitmesugused vahejuhtumid, ning tihti võib meile jääda mulje, et meid need ei puuduta. Maailmaharidus annab meile teada, et oleme selles osalised... justkui väike püsle.

Maailmaharidus laseb meil maailma lõunapoolseid riike täiesti uuest vaatenurgast vaadata. Palju lihtsam on suhestuda teleülekannete või artiklitega, kuna ajakirjanikud otsivad üsna sageli kõmu-uudist, mitte tõde. Tegemist on sõltumatu mõtlemisviisiga, mis ei kasuta levinud stereotüüpe.

Karolina Kryściak ja **Michał Szczepanik**, õpetajad, Poola

Maailmaharidus aitab näidata, et on võimalik ka teistmoodi üleilmastuda. See võimaldab õpetajatel ja õpilastel üleilmastumise löksud kindlaks teha, neid kriitiliselt uurida ja minimeerida püüda – nagu näiteks konsumerism, kultuurilise ja loodusliku mitmekesisuse hävitamine, inimõiguste eiramine, vägivald –, kasutades samas ära selle pakutavaid võimalusi – nagu näiteks üleilmsed kontaktid ja inimeste, teabe, ideede, kultuuride liikumine –, et osaleda uue üleilmsuse loomises, mille keskmeks on inimväärikus, mitte kasum.

Madza Ednir, haridusteadlane, Brasiilia

1 Maailmaharidus ja hindamine

Haridus saab olema suunatud inimese isiksuse täielikule arengule ning inimõiguste ja põhivabaduste austamise tugevdamisele. See edendab kõikide rahvuste ning rassiliste või usuliste rühmade vahelist mõistmist, sallivust ja sõprust ning toetab ÜRO tegevusi rahu tagamise alal.

UNSECO, peakonverents, Pariis, 19. november 1974

Maailmaharidus edendab õppimise suhtes valitsevat positiivset hoiakut ja arendab sotsiaalseid oskusi. See julgustab õpetajaid õpilase kognitiivset ja emotsionaalset arengut teistmoodi nägema. Õpilase ja õpetaja vaheline töösuhe areneb ning muutub kaasavamaks, dünaamilisemaks ja võrdsemaks. Õpetaja ülesanne on õpilasi juhendada ja julgustada neid selliseid põhiväärtusi ja -hoiakuid arendama nagu mitmekesisus, võrdõiguslikkus, austus ja avatus. Samuti on eesmärk arendada tervislikke, loomingulisi ja uudishimulikke inimesi, motiveeritud ja enesekindlaid õpilasi, kes õpivad seda, mida on neil vaja teada, rakendades õpitut kõikides kontekstides, millega nad kokku puutuvad. Niimoodi on maailmaharidus nii õpilaste kui ka õpetajate jaoks uus teekond. Sellises maailmas – maailmas, kus ainsana saab kindel olla selles, et kõik on ebakindel – peame me ikka ja jälle ning iga kord lõpuni jõudmata proovima ennast ja üksteist mõista, suhtlema ning elama üksteisega koos ja üksteise jaoks.

Jacob Sovoessi, haridusteadlane, Benin

Maailmaharidust ja seda, mida peaks maailmahariduse õpetamine hõlmama, saab mitmel moel määratleda. Development Education Research Centre, mis kuulub haridusinstituudi alla, soovib koolidel keskenduda neljale peamisele valdkonnale:

- **Üleilmse perspektiivi tajumine**
teiste inimeste seisukohtade peale mõtlemine ning nendest aru saamine; mõistmine, et elame vastastikusel sõltuvuses olevas maailmas, aru saamine, et üleilmsele vaesusele saab eri moel reageerida; üleilmse vastutuse tajumine.
- **Maailmas valitsevate jõudude ja ebavõrdsuse mõistmine**
kolonialismi ja üleilmastumise keerukuse mõju mõistmine; sellest kaugemale nägemine, et üleilmse ühiskonnaga kohanemine pole pelgalt paindlikumate oskuste ja kultuuridevahelise mõistmise arendamine.
- **Sotsiaalsesse õiglusesse ja võrdsusesse uskumine**
selle peale mõtlemine, mida sotsiaalse õigluse all mõeldakse; selle tajumine, milline on õiglasema maailma ning empaatial ja kirel põhinevate isiklike väärtushinnangute vaheline suhe.

1 Maailmaharidus ja hindamine

Think Global

määratleb maailmaharidust kui haridust, mis asetab õppimise üleilmsesse konteksti, soodustades:

- kriitilist ja loomingulist mõtlemist;
- eneseteadlikkust ja erinevustesse eelarvamusteta suhtumist;
- üleilmsete probleemide ja võimusuhte mõistmist;
- optimismi ja parema maailma nimel tegutsemist.

Oxfam

Maailmakodaniku haridus:

- Annab õppimisele tähenduse, olles põnev, asjakohane ja põhinedes „päriselu“ stsenaariumitel.
- Seab väärinformatsiooni ja stereotüüpsed seisukohad arengumaade suhtes kahtluse alla ning võimaldab lastel võhiklikkusele ja sallimatusele vastu hakata.
- Tunnistab, et üksikisikutena on meil võimu: igaüks saab asju muuta ning langetada selle osas valikuid, kuidas käituda.
- Kuid see võim saab olla veelgi suurem, kui koostööd teha.
- Näitab, kui ebaõiglane ja ebavõrdne on maailm, milles me elame, kuid soodustab sellele väljakutse esitamist ja selle muutmist.
- Aitab meil mõista, et oleme üksteise ees vastutavad, ning üksteiselt õppida.

• Järele mõtlemisele ja dialoogile pühendumine

kriitiline lähenemine oma hoiakutele kogu maailma kohta ning meil kõikidel olemas olevate oletuste kahtluse alla seadmine; teistega dialoogi astumine, mõistmaks erinevaid seisukohti; tunnistamine, et kriitiline mõtlemine, järele mõtlemine ja dialoog võivad viia selleni, et oma maailmavaadet tuleb muuta.

Maailmaharidus pole geograafia! Maailmaharidus sobib kõikidesse ainetesse ning iga õppeaine võib pakkuda teistmoodi vaatenurki ja teadmisi. Lastes õpilastel üleilmseid teemasid eri õppeainete prisma kaudu mõista, aitame me neil maailma keerukust ja mitmekesisust paremini mõista ning valmistame noori ette selleks, et nad aktiivselt väljakutsetega toime tuleks ja maailma tulevikku kujundaks.

Ühendkuningriigi maailmahariduse võrgustiku Think Global sõnul: „Kiiresti muutuv üleilmastunud maailmas peab haridus aitama inimestel neid ümbritsevat maailma mõista ning seostada omavahel üleilmselt selliseid teemasid nagu vaesus või kliimamuutused ja nende enda elu. See peaks neid eluks ja tööks üleilmses ühiskonnas ja majanduses ette valmistama ning kaasama neid maailma paremaks muutmisse.“

Ühendkuningriigi valitsuse riiklik maailmahariduse programm on mõeldud nende väljakutsetega tegelemiseks, toetades õpetajad, et need aitaksid õpilastel:

- üleilmsete teemade peale kriitiliselt mõelda
- arengu ja jätkusuutlikkuse jaoks alternatiivseid mudeleid välja mõelda,
- kaaluda üleilmse vaesuse vähendamise erinevate võimaluste suhtelisi eeliseid ning teha üleilmse vaesuse põhjuste ja sellega tegelemise võimaluste kohta järeldusi.

Kui soovida tagada see, et noored on „üleilmselt kirjaoskajad“, siis tähendab see seda, et neil on elu jooksul osade nende ette kerkivate teemade ja sündmuste kohta olemas teadmised ja võime neid mõista ja – see on väga oluline – **oskused** neid tõlgendada ning nende kohta arvamusi ja seisukohti välja kujundada.

See juhend toob välja mõned üht-kaht teemat puudutavad „suured ideed“ koos asjakohaste õpitulemustega. Ilmselt saab neid kohandada vastavalt õpilaste vanusele ja võimetele. Nädisena oleme ära toonud mõned küsimustikud. Tühi mall konkreetsele teemale / õppeainele kohandamiseks ning „suurte ideede“ raamistike parandamiseks on saadaval meie kodulehel (vt raamatu lõpust Allikaid).

1 Maailmaharidus ja hindamine

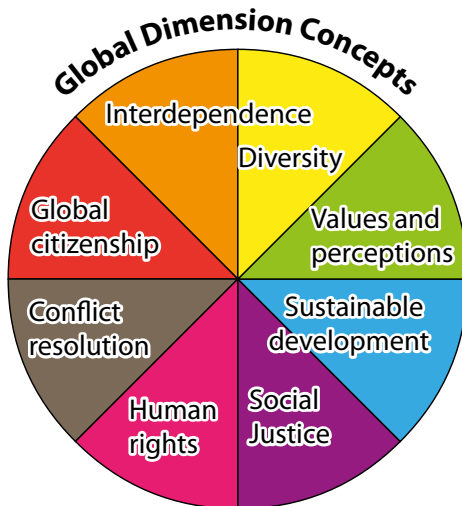
Mõjuhindamine

Maailmahariduse mõju pole üldiselt koolides laialdaselt hinnatud, kuna seda on võrdlemisi keeruline teha, see pole eriline prioriteet ja selle tegemiseks on puudunud ka vahendid. Sellegipoolest on meieni jõudnud kuulujutud, et õpetajad, õpilased ja kooliinspeksioonid on selle mõju märganud ja seda tunnustanud.

**Kuidas saada aru, mis on hea maailmahariduse andmine ja saamine?
Kuidas saada aru, kas meie õpetamisel on soovitud mõju?**

Teadmaks, kas õppimine on olnud edukas, tuleb meil teada, mida me hindame, määratleda hindamiskriteeriumid ja mõista, kuidas need sobivad teiste tavaliste õppeaine hindamiskriteeriumidega kokku. Maailmaharidus on niivõrd lai „õppeaine“, et seda kõike on peaaegu võimatu määratleda. Hindamise alustamiseks võib abi olla mitmetest asjadest. Soovitame maailmahariduse hindamiseks kahte sammu.

1. samm: Kasutage käsitletava(te) **maailmahariduse mõiste(te)** kindlaks tegemiseks ühte järgnevatest raamistikest. Selles juhendis toome ära kolm Ühendkuningriigist pärinevat näidet:

- Oxfami maailmakodaniku haridus (ingl k *Oxfam Citizenship*)
- Üleilmse mõõtme mõisted (ingl k *Global Dimension Concepts*)
- Maailmahariduse programm (ingl k *Global Learning Programme*)

Need raamistikud pole „ületeist välistavad“. Soovitame kasutada neid kui suunist ja valida võib-olla õppeaine ja töökavaga sobivaid elemente rohkemast kui ühest. Nende kohta on allikate osas olemas lingid ja teised, Saksamaalt, Šotimaalt ja Austraaliast pärinevad raamistikud.

Kaheksa peamist mõistest, mis on vasakul pool ellipsil ära toodud, on paljudes koolides populaarne ja lihtne alguspunkt. Hindamiseks on kasu Oxfami maailmakodaniku raamistikust, kuna see hõlmab nii „**Väärtushinnanguid ja hoiakuid**“ kui ka „Teadmisi ja mõistmist“.

Oxfami maailmakodaniku programm

Teadmised ja mõistmine

- Sotsiaalne õiglus ja võrdsus
- Mitmekesisus
- Üleilmastumine ja vastastikune sõltuvus
- Jätkusuutlik areng
- Rahu ja konflikt

Väärtushinnanguid ja hoiakud

- Identiteeditunne ja enesehinnang
- Empaatia
- Pühendumine sotsiaalsele õiglusele ja võrdsusele
- Mitmekesisuse väärtustamine ja austamine
- Keskkonnaga arvestamine ja jätkusuutlikule arengule pühendumine
- Uskumine sellesse, et inimesed saavad midagi muuta

Allikas: Education for Global Citizenship, Oxfam 2006. Developing the global dimension in the school curriculum: Ühendkuningriigi Haridusministeerium 2005.

1 Maailmaharidus ja hindamine

Lõpuks võib teie jaoks õpetamise mõttes kõige sobivamaks osutuda maailmahariduse programm (Inglismaa).

Maailmahariduse programm

1. Arengumaade, nende majanduse, ajaloo ja inimgeograafia tundmine.
2. Üleilmastumise põhielementide tundmine.
3. Teadmised selle kohta, kuidas on eri moel võimalik üleilmset vaesust vähendada, arengut soodustada ja põhjendused, millised on nende eri lähenemiste plussid.
4. Teadmised vastastikuse sõltuvuse ja jätkusuutlikkuse kui mõistete kohta ning nendest aru saamine.
5. Arengu ja arenguga seotud teemade vastu uudishimu tekitamine ja kriitilise mõtlemise toetamine.
6. Teadmised arengumaade ja vaesuse põhjuste ning selle kohta, mida on võimalik selle vähendamiseks ära teha. Samuti arendavad nad nende teadmiste tõlgendamise oskusi, et üleilmse vaesuse kohta otsuseid langetada.

Selge on see, et mida paremini on õpetaja nende teemadega kursis, seda paremini saab ta õpilaste õppimist toetada. Siiski on oluline mitte ennast „häirida lasta“ tundes, et teil pole konkreetse teema või probleemi kohta piisavalt teadmisi. Paljud üleilmsed probleemid on nii keerulised kui ka hõlmavad mitut valdkonda, nii et „asjatundjaid“ on suhteliselt vähe. Olulisem on see, et teaksite selgelt, mida te soovite, et teie õpilased õpiksid. Hindamisjuhendi 3. osast (lk 26) leiate konkreetsete teemade õpitulemuste kohta mõnesid näiteid.

2. samm: Pange valitud mõiste „töökava“ või tunni kohta kokku üleilmsete õpieesmärkide ja -tulemuste nimekiri.

Kuna koolis võidakse – eri vanuses ja eri õppeainetes – käsitleda peaaegu lõputult aineid või teemasid, anname selles osas veidi üldisi suuniseid. Järgmises osas esitleme lähenemise näitlikustamiseks kahte Ühendkuningriigi koolidest pärinevat juhtumiuuringut. Lõpuks leiate kolmandast osast „suurte ideede“ ja õpitulemuste kohta veidi ainepõhiseid raamistikke.

Selle jooksul võiksite mõelda teatud küsimuste peale. Kuidas teie õppeaine „prisma“ kaudu mõistete tundma õppimine:

- a) parandab õpilaste mõistmisvõimet?
- b) mõjutab õpilaste hoiakuid inimeste, protsesside või kohtade suhtes?

Allpool on mõned näited selle kohta, kuidas on seda teinud näitlemise, kunsti- ja disainiõpetajad ning usuõpetuse õpetajad.

1 Maailmaharidus ja hindamine

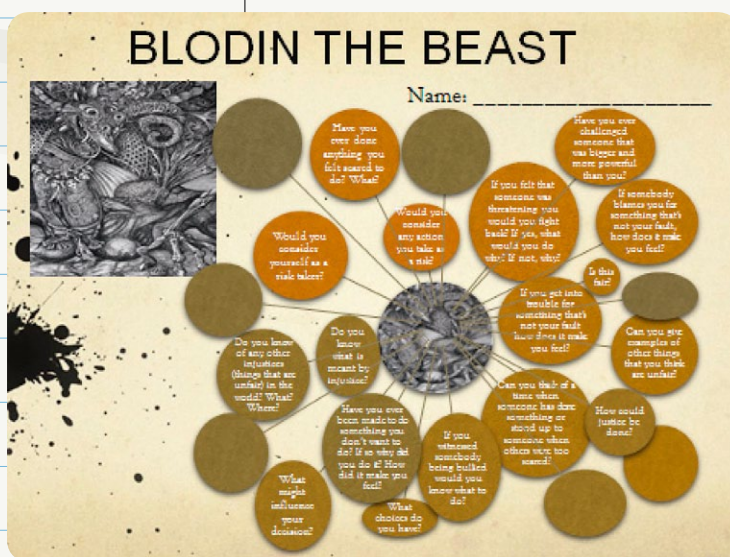
Hindamise näide nr 1

Valmide ja lugude kasutamine maailmahariduse andmiseks

Õppeaine:	Inglise kirjandus / Näitlemine
Teema:	Õiglus / Ebaõiglus
Kasutatav raamat:	„Blodin the Beast” Autor: Michael Morpurgo Kirjastus: Frances Lincoln ISBN: 9780711209107
Kokkuvõte:	See valm räägib maad mööda hiilivast koletisest, kes purskab tuld, hävitab külasid ja orjastab inimesi. Lugu keskendub sellele, kas viimase vaba küla elanikud julgevad „koletis Blodini” türanniseerimisele vastu hakata.
Mis on selle raamatu peamised teemad?	Ebaõiglus, inimõigused, aktiivne kodanik
Maailmaharidus:	Teadmised: Sotsiaalne õiglus / ebaõiglus, inimõigused, rahu ja konflikt Väärtushinnangud ja hoiakud: empaatia / uskumine sellesse, et inimesed saavad midagi muuta

Õpetaja pani paika järgnevad maailmahariduse eesmärgid:

1. Uurida nende rolli kaudu näidendis, mis on õiglane ja ebaõiglane.
2. Kujundada välja arusaam terroriseerijatest ja terroriseerimisest ning siduda see inimõiguste rikkumisega.
3. Täiendada nende inimõiguste alaseid teadmisi.
4. Anda aimu, kuidas inimeste olukord nende valikuid piirab.
5. Teada, mida tähendavad terminid „pagulane” ja „varjupaigataotleja”.
6. Arendada nende võimet valikute ees seisvatele pagulastele kaasa tunda, kasutades selleks kriitilist mõtlemist ja kogemusõpet.
7. Selgitada paremini lahti mõiste „ebaõiglus”.
8. Seostada omavahel maailmas eksisteerivaid ebaõiglusi (nt inimesi ekspuuteerivad hargmaised naftaettevõtted) ja õpilaste enda kogemust.
9. Tunda maailmas ebaõiglates olukorras olevate inimeste vastu empaatiat.

„Blodin the Beast” Allikas: Gill Morley

1 Maailmaharidus ja hindamine

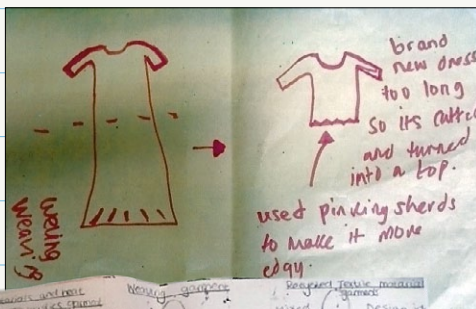
Hindamise näide nr 2

Õppeaine:	Kunst ja disain – ökomood
Teema:	Taaskasutuse ja väärtustava taaskasutuse mõju disainitööstusele
Maailmaharidus:	Jätkusuutlik areng ja vastastikune sõltuvus

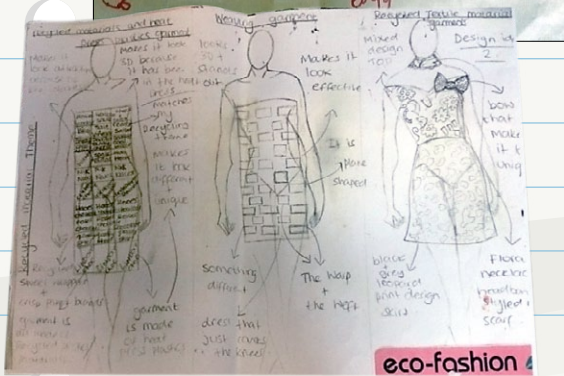
Õpetaja pani paika järgnevad maailmahariduse eesmärgid:

1. Panna õpilased kasutatavatest toodetest ka teistmoodi mõtlema.
2. Võimaldada õpilastel väärtustava taaskasutuse mõistest aru saada.
3. Aidata õpilastel mõista, mis eristab taaskasutust väärtustavast taaskasutusest.

Seejärel hindas ta alguses ja lõpus täidetud küsimustike põhjal teadmistes, meelelaadis ja hoiakutes toimunud muutusi. Hindamisküsimustike vastuseid läbi vaadates otsustas ta järgnevates küsimustes teadmiste ja hoiakute hindamiseks maailmahariduse eesmärgi täpsustada ja kasutada kogu klassi hindamise strateegiaid (vt 3. osast):

4. Kas üleilmne moetööstus saab aidata jätkusuutliku arengu probleemi lahendada?
5. Mismoodi suhtuvad õpilased materjalidesse, mis tavaliselt ära visatakse?

The impact of recycling and upcycling on the design industry (2)

1. What are the benefits of Recycling?
Save the planet good for the environment
Saves energy reduces greenhouse gas
2. What are the benefits of Upcycling?
Upcycling gives an item a better purpose
Can reuse the material in a different way
to make something new
3. How often do you recycle?
 Always
 Most of the time
 About half the time
 Once in a while
 Never
4. Why do you recycle? Recycling helps to reduce the pollution caused by waste
If you do not, why do you choose not to?
.....
5. What items do you recycle most?
Glass bottles and jars, plastic bottles and cans
6. Have you attempted to upcycle any items? If so, what and how?
fabrics made out of clothing
.....
7. Have your views to upcycling changed?
 Yes
 No
Please provide details for why? Cans into flower pots, fabric made out of clothing discarded materials into something useful
.....

1 Maailmaharidus ja hindamine

Hindamise näide nr 3

Teemapõhine lähenemine

Õppeaine:	Inglise kirjandus / Näitlemine
Teema:	Pagulaste kohta õppimine ning kuidas neid kujutatakse ja koheldakse
Maailmaharidus:	Inimõigused / Rahu ja konflikt / Üleilmastumine ja vastastikune sõltuvus

Õpetaja pani paika järgnevad maailmahariduse eesmärgid:

1. Riikides valitsevad konfliktid on peamine põhjus, miks saavad inimestest pagulased
2. Konfliktide lahendamine on peamine viis, kuidas pagulaste arvu vähendada
3. Enamik pagulastest ja varjupaigataotlejatest on maailma lõunapoolsetes riikides / arengumaades
4. Aru saamine terminitest „pagulane“, „varjupaigataotleja“ ja „rändaja“
5. Pagulased elavad väga ebakindlates oludes, tihti on nende põhivajadused rahuldamata
6. See, kuidas meedia pagulasi ja varjupaigataotlejaid kujutab, on tihti ebatäpne ja kallutatud
7. Levivad väärarusaamad pagulastest ja varjupaigataotlejatest
8. Pagulased on paljudel juhtudel Ühendkuningriigi ja teiste vastuvõtivate riikide kultuuri oluliselt panustanud

2 Mõjuhindamise juhtumiuuringud

Hindamise esimene juhtumiuuring Õiglane kaubandus ja stereotüübid

Kuna teadmised on meie arusaamise ja hoiakute allikas, on meil haridustöötajatenal oluline teadvustada enda teadmisi ja hoiakuid, et me väldiksime nii palju kui võimalik eelarvamuste või negatiivsete kujundite tugevdamist.

Kujutage ette üht banaanikasvatajat.
Kirjutage tema kohta viis sõna:

- 1) Malnutrition/skinny
- 2) African
- 3) Little clothing
- 4) Baskets on their backs
- 5) No shoes,

Vasakul pool olev pilt on võetud õiglase kaubanduse teemalisest küsimustikust. Vaadake seda pilti.

- Kes teie arvates selle kirjutas?
- Kui täpne see teie arvates on?
- Kuidas see banaanikasvatajat kujutab?
- Kui tüüpiline oleks see vastus teie riigis?

Võrdle nüüd seda banaanikasvatajast maalitud „pilti“ nende fotodega:

Tabelis on 2011. aastal 10 maailmas kõige enam banaane tootnud riiki.

Koht	Riik	Toodang (miljonit tonni)
1.	India	29,7
2.	Uganda	11,1
3.	Hiina	10,7
4.	Filipiinid	9,2
5.	Ecuador	8,0
6.	Brasiilia	7,3
7.	Indoneesia	6,1
8.	Kolumbia	5,1
9.	Kamerun	4,8
10.	Tansaania	3,9

Allikas: <http://www.whichcountry.co/top-10-largest-producers-of-bananas/>
Lisateave: <http://www.banalink.org.uk/content/where-bananas-are-grown>

2 Mõjuhindamise juhtumiuuringud

Mõned faktid:

- Enamik banaanikasvatajatest pole aafriklased. Nad on asiaadid või ladina-ameeriklased.
- Banaanikasvatajatele palju ei maksta, enda tööandjaks olevatel ja oma toodangut õiglase kaubanduse sisseostjale müüvatel talunikel läheb paremini.

Küsimused:

- Millist viit sõna kasutaksite banaanikasvataja kirjeldamisel teie?
- Kas fotod ja see teave muudavad ettekujutust, milline võib banaanikasvataja „välja näha“

Esimeses kastis olevad sõnad kirjutas ülikooli viimasel kursusel õpetajaks õppiv üliõpilane (ja tegemist oli selle üliõpilaste rühma tüüpilise vastusega). See tekitab küsimusi, et kui niimoodi tajub õpetaja, siis kui hästi suudavad õpetajad aidata õpilastel õppida?

Siin on veel kaks vastust:

Kujutage ette üht banaanikasvatajat.
Kirjutage tema kohta viis sõna:

- 1) Hard working
- 2) enthusiastic
- 3) confident
- 4) fun
- 5) good experience

... banaanikasvataja?

Kujutage ette üht banaanikasvatajat.
Kirjutage tema kohta viis sõna:

- 1) Happy
- 2) poor
- 3) kind
- 4) Intelligent
- 5) ~~Outstanding~~
hard working

Need on Leedsi algkoolide klassitäie 4. klassi (9–10-aastaste) laste, kellele oli õiglase kaubandusega seotud õpetatud, tüüpilised vastused. Nende kujutatav pilt on väga teistmoodi. Õpilased ei oleta, et banaanikasvatajad on pärit Aafrikast või et nad on alatoitunud, käivad kehvalt riides ja neil pole kingi. Õpilaste seosed on võrdlemisi positiivsed ja samal ajal realistlikumad. Me ei tea, miks peavad õpilased banaanikasvatajaid „intelligentseks“ või „lahkeks“ või miks on õpilaste arvates nende töö „lõbus“. Seda võiks ehk õpetaja lähemalt uurida.

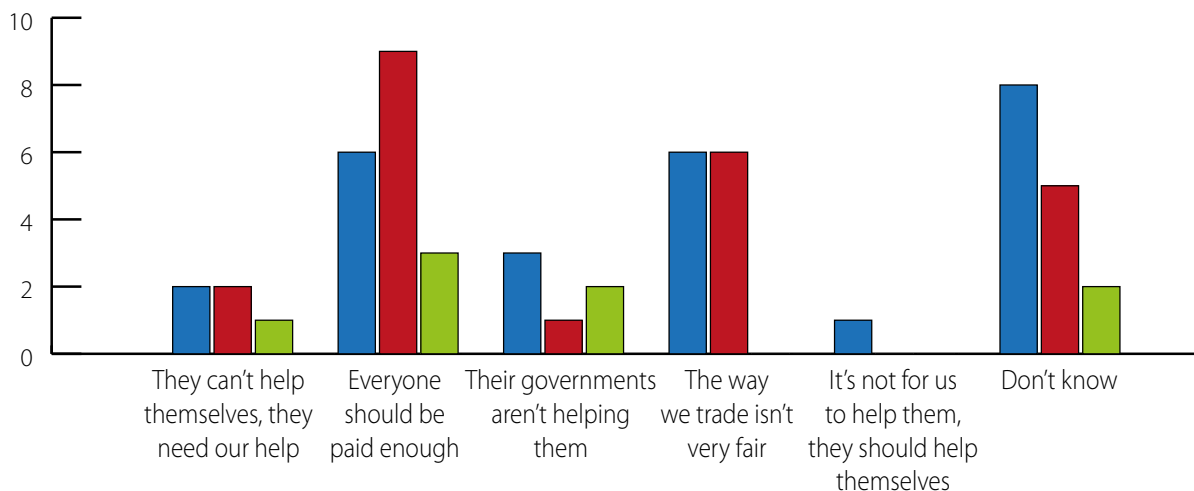
2 Mõjuhindamise juhtumiuuringud

Eltoodud näited pärinevad kahes koolis ja ühe õpetajate rühmaga läbi viidud uuringust. Üldised tulemused näitasid, et õiglase kaubanduse teema lõpus oli õpilastel selle osade tahkude kohta selge ettekujutus. Enamik õpilasi arvas, et nad võiksid vähemalt kuidagigi vaeste inimeste olukorda muuta. Märkimisväärselt palju õpilasi näitasid, et nad saavad (kaubandusega seotud) vaesuse struktuursetest põhjustest osaliselt aru.

- 47% õpilastest märkisid, et maailma kaubandussüsteem on see põhjus, miks inimestele piisavalt ei maksta.
- 27% arvasid, et see oli seetõttu nii, et tootjatel polnud hinna osas piisavalt sõnaõigust.
- Teisalt ei teadnud seda 22% ning 6% arvasid, et see oli tingitud sellest, et tootjad polnud piisavalt targad.
- Peaaegu kõik need õpilased ja õpetajaks õppijad, keda me küsitlesime, märkisid, et õiglane kaubandus on „Inimestele korralikult maksmine” või „Korralikult kauplemine”.
- 14% ei teadnud, mis on õiglane kaubandus, ja 6% arvasid, et see on seotud vaeseid aitava valitsusega.
- Vastates küsimusele „Peaksime aitama, kuna...”, arvas väike, kuid märkimisväärt rühm (18%), et see oli tingitud sellest, et „nad ei saa sinna midagi parata”, „nende valitsused ei aita neid” või et „meie asi pole neid aidata”, ning üle veerandi õpilastest ei osanud midagi vastata.

Huvitaval kombel olid õpetajaks õppivate rühmaga läbi viidud uuringute tulemused väga sarnased.

„Midagi tootvad inimesed ei saa alati piisavalt tasu. Peaksime neid aidama, kuna...”

Sinised ja punased vastused on õpilaste ning rohelised on õpetajaks õppijate omad.

Uuringud näitasid selgelt, et õiglase kaubanduse teemalistel tundidel oli mõju, kuid see polnud nii suur, kui need õpetajad, kellega me rääkisime, arvasid seda olevat.

2 Mõjuhindamise juhtumiuuringud

Ühe kooli õpilased osalesid ka fookusgrupis. Arutelu kinnitas, et õpilastel oli hea ettekujutus sellest, mis on õiglane kaubandus ja selle eesmärk. Sellegipoolest ilmnes, et õpilastel oli palju negatiivseid ja ebatäpseid ettekujutusi. Need ilmnesid neile vihjamata. Rühm oli ühel meelel selle oletuse osas, et õiglane kaubandus on seotud Aafrikaga, kus inimestel „pole eriti palju asju” (nt „toitu, maju, kooli”). Arvati, et „Neil on vaid põhust tehtud majad... muldonid... ja sellest metallist tehtud majad, mida Yorkshire'i talunikud seasulgude valmistamiseks kasutavad”. Teisisõnu tundub, et õpilaste peas on seos meie meelest sigade pidamiseks sobilikes majades elavate Aafrika inimestega. Kui neil paluti inimeste maju kirjeldada, **ei kasutatud ühtegi positiivset sõna või fraasi:**

„Seal pole piisavalt seinu”

„Tekib klaustrofoobia”

„Närune”

„Armetu”

„Roostetanud”

„Väike”

„Haisev”

Kui neil paluti inimeste majade kohta positiivseid asju välja tuua, vastasid õpilased

- „Vähemalt on neil maja”
- „Peavari – nad on ükskõik mille eest väga tänulikud”
- „Osa inimesi peab tänavatel magama ja see on väga ohtlik... auto võib sinust tänaval magades üle sõita ja saad niimoodi surma”

Kui neile veel vihjeid anti, siis vastasid õpilased:

„Comic Reliefs” räägiti, et paljud inimesed röövivad teisi inimesi ja kasutavad neid oma teenijatena... üks Aafrika poiss... rööviti ja seejärel aitas teda „Comic Relief”... ja nüüd on tal oma perekond.”

„Kuid nende riigis on ka midagi head – inimesed ei varasta, sest neil pole eriti palju häid asju, **kuna kogu Aafrika on väga vaene.**”

Õpilased viitasid palju iga-aastasele heategevuslikule telesaatele, mille nimi on „Comic Relief” (see oli hiljuti eetris); tihti toodi see nende teadmiste allikana välja. „Comic Reliefi” missioon on „kutsuda esile positiivseid muutusi”, et „maailm oleks õiglane ja seal poleks vaesust”.

Uuring ja fookusgrupp näitasid, et õpilastel olid **tarbitavate asjade tootmise juures õigluse aspekti olulisuse kohta teatud teadmised olemas**. Siiski ei olnud **tunnid Aafrika suhtes kehtivaid juurdunud ja negatiivseid ettekujutusi muutnud**. Aafrikale viidati kui ühele kohale, isegi kui õpilased teadsid, et mandril on palju eri riike. Aafrikat peeti ekslikult „paigaks”, mis sai õiglasest kaubandusest kasu.

2 Mõjuhindamise juhtumiuuringud

Hindamise teine juhtumiuuring: Üleatlandiline Aafrika orjastamiskaubandus

Allikas: Cesesma

Orjakaubandus – nagu seda tuleks tegelikult kutsuda –, üleatlandiline Aafrika orjastamiskaubandus on Ühendkuningriigis õpetatava ajaloo õppekava tavaline osa. Üleatlandiline Aafrika orjastamiskaubandus on tähendusrikas, kuna see eelnes Suurbritannia laienemisele koloniaalvõimuna. See „kolmnurkne kaubandus“ aitas soodustada tööstusrevolutsiooni, millest oli Ühendkuningriigis kõigil kasu.

Selle teema abil saab avastada mitmeid maailmahariduse teemasid, sealhulgas: inimõigusi, sotsiaalset õiglust, kultuuridevahelist mõistmist ja vastastikust sõltuvust. Siiski õpetatakse seda tihti nii, et nendele mõistetele viidatakse kõigest väga vähe. **Tehes Leedsi Lääne-India Keskuse Heategevusfondiga** koostööd, tegime kindlaks mitmed õpieesmärgid ja -tulemused, mille võiks selle teema õppimisse kaasata.

Pealkiri „Orjakaubandus“ ei kirjelda, millise orjakaubanduse kohta õpitakse; täpsem ja tähendusrikkam pealkiri oleks „Üleatlandiline Aafrika orjastamiskaubandus“. See pealkiri annab õppurile kindlasti ka teada, et kaubandus seisnes vabade üksikisikute orjastamises; see hoiab ära selle, et neid 12,5 miljonit aafriklast, kellelt võeti vabadus ja kelle elu „hävitati“, puudutavat ebaisikustataks. Kas see, kui muuta pealkiri „Orjakaubandus“ „Üleatlandiliseks Aafrika orjastamiskaubanduseks“, muudab õpilaste ettekujutusi selle ning Aafrika ja sealsete inimeste kohta?

See, kuidas „Orjakaubandust“ tihti õpetatakse, tekitab ohu, et Aafrika ja Aafrika päritolu inimeste suhtes kehtivaid stereotüüpe ja negatiivseid ettekujutusi veelgi juurutatakse. Mõnikord õpetatakse teemat nii, et ei viidata õppetundidele, mida võiks selle õppimise abil saada. Võib-olla viidatakse tänapäevasele orjusele või ebaõiglusele vähe või ei tehta seda üldse. Alati ei õpetata õpilastele seda, millised tsivilisatsioonid Aafrikas teatud ajal ja minevikus elasid.

Suured ideed, mille abil üleatlandilist Aafrika orjastamiskaubandust õppida

1. *Üleatlandiline Aafrika orjastamiskaubandus oli orjuse uus vorm ja oluline majandusprotsess.* Aafriklaste orjastamine oli massiline äri, millest kauplejad ja Ameerika orjapidajad teenisid tohutut tulu.
2. *Üleatlandiline Aafrika orjastamiskaubandus vähendas Aafrika rahvaarvu ja aeglustas selle majanduslikku, tööstuslikku ja kodanikke puudutavat arengut.* Praegu Aafrika kohta kehtivaid vaatenurki mõjutab see, kuidas üleatlandilist Aafrika orjastamiskaubandust tajutakse. Vähe on teada selle kohta, kuidas Aafrika rahvaarvu vähendamine ja sellele järgnenud vallutused kui „... Euroopa arengu vahend“ Aafrika mandri arengut mõjutasid.

2 Mõjuhindamise juhtumiuuringud

Üleatlandilist Aafrika orjastamiskaubandust õigustati viidetega kõlblusele, usule ja pragmaatikale. Aafrika orjastamise toetajad, nagu näiteks Ameerika Ühendriikide kuberner Duffie, õigustasid seda väitega, et aafriklased olid „igas mõttes – füüsilises, moraalses ja poliitilises – alaväärsed.“ Inglismaal kuulutas parlamendis Milborne Porti esindav liige Temple Luttrell Alamkojas (1777. aastal), et „Osa härrasmehi võib... olla orjakaubanduse kui ebainimliku ja jumalakartmatu asja vastu; pidagem meeles, et kui tahta meie kolooniaid hooldada ja seal midagi kasvatada, siis (seda) saavad teha vaid Aafrika neegrid.“

3. Üleatlandiline Aafrika orjastamiskaubandus rikastas Euroopat ja andis oma panuse tööstusrevolutsiooni. Aafrika orjastamist lubati osaliselt seetõttu, kuna see rikastas Euroopa riike. Aafrika vaba tööjõuga kauplemisest teenitud tulu investeeriti Euroopasse ja väidetakse, et see rahastas tööstusrevolutsiooni.
4. Orjastatud aafriklaste vastuhakk aitas orjastamise kaotamisele kaasa. Tihti ei räägita eriti sellest, mida tegid orjastatud inimesed selleks, et orjapõlv lõppeks. Nii aafriklased kui ka osa valgustunud valgetest eurooplastest olid Aafrika orjastamisele elavalt vastu. Samuti on oluline õpetada orjastamise vastaste mässude ajalugu ja rääkida, kes võtsid orjastamisvastasest kampaaniast osa (nt Olaudah Equiano, Ottobah Cuguano, Ignatius Sancho, Harriet Tubman, Nanny of the Maroons ja Frederick Douglass), kuna need parandavad orjastatute mainet, keda kujutatakse muidu passiivsete ohvritena.

Allikas: Cesesma

5. Üleatlandilise Aafrika orjastamiskaubanduse jälg on praegu Aafrikas, Euroopas ja Ameerikas olemas. Jätkuvalt on tänapäeval suur probleem see, kuidas Aafrika päritolu inimesi koheldakse. Eric Williams, akadeemik ning Trinidad ja Tobago esimene peaminister, kirjutas: „Rassism ei sünnitanud orjust: pigem oli rassism orjuse tagajärg.“

6. Orjus ei lõppenud siis, kui kaubandus kaotati. Kuigi see on ebaseaduslik, on orjus tänapäeva maailmas, sealhulgas Euroopas, levinud. Peapiiskop Desmond Tutu, kellele on ekspluateerimine tuttav teema, märkis 1999. aastal: „Orjus... Ma ei teadnud, kui palju on eri vorme olemas. Arvan, et see on suuresti tingitud sellest, et me ei oska seda oodata. See on varjatud.“ 2. detsembril tähistatakse rahvusvahelist orjuse kaotamise päeva. Orjuseindeksi hinnangul on praegu maailmas üle 35,8 miljoni orja. Rahvusvaheline Tööorganisatsioon on välja pakkunud madalama arvu – 21 miljonit.

Õpitulemused

1. Õpilased teavad, kui rikkad on Aafrika tsivilisatsioonid ja millised on nende saavutused.
2. Õpilased oskavad selgitada, et üleatlandiline Aafrika orjastamiskaubandus oli orjuse uus vorm ja oluline majandusprotsess, ning teavad, et see vähendas Aafrika rahvaarvu, mis omakorda aeglustas Euroopa rikastamisega samaaegselt Aafrika arengut.

2 Mõjuhindamise juhtumiuuringud

3. Õpilased teavad, et orjastatud aafriklased hakkasid vastu, ning oskavad tuua asjakohaste õnnestumiste ja ebaõnnestumiste kohta näiteid.
4. Õpilased oskavad selgitada, mida üleatlandiline Aafrika orjastamiskaubandus Aafrika, Euroopa ja Ameerika jaoks tänapäeval tähendab.
5. Õpilased näitavad, kuidas nad mõistavad seda, et aafriklaste orjastamise õigustamiseks viidati kõlblusele, usule ja pragmaatikale, ning et tollal seadsid „valgustunud aktivistid“ selle kahtluse alla.
6. Õpilased oskavad selgitada, miks ja kuidas on hoiakud muutunud.
7. Õpilased teavad, kui suure ulatusega on kaasaegne orjus.
8. Õpilased oskavad näha, mis on kaasajal ebaõiglus, ning selgitada, kuidas seda õigustatakse.

Global Learning in ...History

- The Transatlantic African Enslavement Trade (TAET) was a new form of slavery and an important economic process.
- The Slave trade depopulated Africa and slowed its development. Views of Africa today are affected by perceptions of the slave trade.
- Slavery was justified on both moral and pragmatic grounds.
- The Slave Trade enriched Europe and contributed to the Industrial Revolution.
- Resistance of slaves helped bring about its abolition.
- The legacy of the TAET is here today in Africa, Europe and the Americas.
- Slavery did not end with the abolition of the trade. Although illegal, slavery is widespread in the world today including in Europe.

The Big Ideas

What should young people know about the Transatlantic African Enslavement Trade?

KS3 /4

Values and Attitudes

- Awareness of attitudes to slavery in the 17th Century.
- Awareness of attitudes to slavery now.
- Awareness of their attitude to slavery.
- Understanding of why people's attitudes to slavery have changed.

Learning Outcomes

1. Students have an aware of the richness and achievements of West African civilisations e.g. Benin, Songhai.
2. Students can explain the TAET was a new form of slavery and an important economic process and know that it depopulated Africa, which in turn slowed its development while it enriched Europe.
3. Students have an awareness of how the enslaved people resisted and can give examples of their successes.
4. Students can explain the legacy of the TAET in Africa, Europe and the Americas for the current day.
5. Students demonstrate understanding of how slavery was justified on both moral and pragmatic grounds; and that this was challenged by 'activists' at the time.
6. Students can explain how and why attitudes have changed.
7. Students are aware of the scale of modern slavery.
8. Students can identify a contemporary injustice and explain how it is justified.

Other Knowledge

- The achievements of West African rulers and societies, their political structures.
- Understanding that there was a spectrum of different attitudes to slavery during the era of the TAET.
- The TAET was a commercial scale economic enslavement operation in which millions of people were uprooted.
- That the effects of the TAET are still playing out today (in Africa, the Americas and Europe).
- Justifications for slavery & contemporary injustices.
- International Day for Abolition of Slavery 2nd December.

Thanks to the staff at Leeds West Indian Centre for their advice and contributions

Kasutades mitmeid alguses ja lõpus täidetud küsimustikke ning fookusgruppi, saime teada, mismoodi on õpilaste arusaamad õpitulemustega seotud. Uuringud olid nii valikvastustega kui ka lahtiste küsimustega ning seega oli suhteliselt kerge näha, milline oli tundide mõju.

2 Mõjuhindamise juhtumiuuringud

Koolides saadud tulemused ei olnud ühtemoodi – nii alguses täidetud küsimustiku kui ka lõpptulemuste mõttes. Erinesid nii õpilaste teadmised üleatlandilise Aafrika orjastamiskaubanduse kohta kui ka õpilaste hoiakud aafriklaste suhtes. Tulemused näitasid, et iga teema lõpus tundis üsna suur arv õpilasi, et Aafrika oli kaubanduse tulemusel rikkamaks muutunud, üle kahe kolmandiku õpilaste arvates olid orjastatud aafriklased üsna passiivsed ning võimetud end aitama (kuigi õpilased käisid vastavat teemat puudutavas tunnis).

- Ühes klassis arvas pärast selle teema õppimist rohkem õpilasi, et Aafrika löikas kaubandusest seeläbi kasu.
- Üle kolmandiku ühe kooli õpilastest tundis, et kaubandus polnud Aafrika arengut mõjutanud, või ei osanud öelda.
- Enamik õpilastest arvas, et orjus oli tol ajastul kõige hullemas seisus (samal ajal kui tänapäeval on maailmas rohkem orjastatud inimesi).
- Üks õpetaja kommenteeris: „Tundub, et õpilased tajuvad selgelt, et tol ajal oli orjus kõige hullemas seisus. Oleme tänapäevast orjust käsitlenud, kuid üleatlandilist Aafrika orjastamiskaubandust puudutavate tundide põhjalikus on sellele tajule kaasa aidanud.“ Üle poole õpilastest arvasid, et „aafriklased orjastati, kuna eurooplased olid targemad“, või ei osanud öelda. Märkimisväärne arv õpilasi oli õppetöö lõpuks selles osas arvamust muutnud, kuid nad olid jätkuvalt vähemuses. Õpilastel oli väga piiratud ettekujuvus sellest, milline oli Aafrika enne seda perioodi. Peaaegu kõik õpilased arvasid, et kuningriike, linnu või valitsusi polnud (või ei osanud öelda), ning umbes kolmandik õpilasi ei teadnud, kas inimesed elasid majades, või arvasid, et nad ei elanud. Sellegipoolest toimusid siis, kui õpetaja proovis peamisi õpitulemusi silmas pidades olulisi asju lisaks õpetada, õpilaste teadmiste ja arusaamade osas selged muutused ning osa hoiakuid muutusid.

Üleatlandiline Aafrika orjastamiskaubandus on Ühendkuningriigi koolides oluline üleilmne teema, kuna see võimaldab käsitleda eelarvamusi ja rassistlikke hoiakuid või neid tugevdada. Selle vahel, mida õpilased õpetajate arvates teema kohta õppisid ning mida õpilased tegelikult õppisid, oli lõhe. Selle teema hindamine on lasknud koolidel õpetamine üle vaadata veendumaks, et üleatlandilise Aafrika orjastamiskaubanduse kohta õppimisel pole tegelikult kavatsutule vastupidist mõju. Ühe õpetaja sõnul toovad leiud selgelt välja kohad, mida saab parandada, ning seda meie praeguse, orjust käsitleva töökava ja selgemat rõhutamist vajavate ideede osas. Tundub, et peamiselt tuleb parandada neid teemasid:

- Elu Aafrikas nii enne kui ka pärast orjust ning selle ajal
- Orjus minevikus – orjakaubanduste võrdlus enne, kui hakata üleatlandilist Aafrika orjastamiskaubandust õpetama

Järgnevaid valdkondi juba õpetatakse, kuid teatud punkte tuleb tundides rõhutada ja võib-olla ka uuesti käsitleda:

- Orjuse õigustamine
- Võrdlus tänapäevase orjusega
- Orjade vastuhakk; seda võib selgitada juhtumiuuringute abil

3 Mõned hindamise meetodid ja vahendid

Oma õppeaines maailmahariduse hindamise kriteeriumid

Üleatlandilise Aafrika orjastamiskaubanduse ja õiglase kaubanduse näidet võib teiste õppeainete ja teemade puhul rakendada. Siinkohal on oluline selgelt määratleda, millised on maailmahariduse eesmärgid ja õpitulemused, millest kujunevad hindamiskriteeriumid. Kõikides õppeainetes on võimalik maailmahariduse teemasid käsitleda, kuid see võib õppeaineti üsna erinev välja näha. Seega võivad nii võõrkeeletõpetaja kui ka usuõpetuse õpetaja mõlemad käsitleda inimõiguste või jätkusuutliku arenguga seotud tahke, kuid nad teevad seda ilmselt eri vaatenurkade alt ja eri põhjalikkusega. Kumbki aitab õpilaste mõistmisvõimele täiendavalt kaasa. Nende hindamine põhineb konkreetsetel õpitulemustel, mille iga õpetaja paika paneb. Õpitulemuste hulka „üleilmset“ kaasates tasuks kaaluda mitmeid asju.

Maailmahariduse eesmärkide ja hindamiskriteeriumide määratlemine

Kas tunnete end enesekindlalt?

Osade õpetajate sõnul tunnevad nad, et neil endal pole probleemide kohta piisavalt teadmisi. Abi võib olla sellest, kui osaleda klassis toimival või veebikursusel. Erialast täiendkoolitust puudutavat lisateavet saate selle juhendi lõpus olevast osast ja sealsete linkide kaudu.

Kontrollnimekiri:

- Mis on see konkreetne maailmaharidust puudutav tahk, mida te soovite õpilasteni selle teema kaudu tuua? (Mis on te peamised õpieesmärgid?)
- Kas on konkreetseid *Teadmisi*, mis aitaksid õpilastel probleemi mõista?
- Kuidas sobib see kokku sellega, mida teil õppekava järgi tuleb õpetada?
- Milliseid väärtushinnanguid ja hoiakuid võiks see tugevdada?
- Millised on *maailmahariduslikud* õpitulemused?

Tunni- või teemapõhine lähenemine hindamisele kasutab alustuseks raamistikke ning laseb õpetajal otsustada, millised on tema arvates kõige sobivamad ja kasutatavamad, pidades silmas kindlat teemat või tööplaani. Selle käsiraamatu kolmandast osast leiate näidisraamistikud. Esimene samm on lõimida õpetama hakatava tunni kavandamiseks *maailmahariduslikke* elemente õpieesmärkidesse ja -tulemustesse.

Oleme kõik üleilmsetest teemadest ja probleemidest teadlikud ning see teadlikkus aitab meil teemasid õpetamise lõimida. Nagu varem juba ka öeldud sai, ei tohiks siiski teadmiste puudumine meid ennast „häirida lasta“.

Mõelge, kuidas võiks järgnev konkreetse tunni või töökavaga kokku sobida:

- Õppurite meelsus muutub heategevuslikust sotsiaalse õigluse meelsuseks
- Õppurid saavad vaesuse ja jätkusuutlikkuse kohta rohkem teada
- Õppurid uurivad, millised on arengu ja jätkusuutlikkuse alternatiivsed mudelid
- Õppurid seostavad asju oma elu ja muredega
- Õppurid suudavad üleilmsete probleemide peale kriitiliselt mõelda

3 Mõned hindamise meetodid ja vahendid

Mõned peamised küsimused:

- Kas teie tund või teema on praegu maailmas toimuvaga seotud?
- Kas see võimaldab noortel üleilmseid väljakutseid paremini mõista?
- Milliseid väärtushinnanguid, hoiakuid ja meelelaade peaksime tugevdama (või kahtluse alla seadma), et maailm oleks jätkusuutlikum ja sotsiaalses mõttes õiglasem?

Vaatenurkade ja meelelaadide kontrollnimekiri:

Kas selle teema õpetamine / see töökava hõlmab midagigi järgnevast?

- Teadlikkust puudutavad seosed inimeste ja kohtade vahel
- Arusaama kujunema hakkamine sellest, kus langetatakse peamised otsused
- Kultuuri rolli mõistmine enda ja teiste identiteedi puhul
- Teadlikkus sellest, et vaatenurki on mitmekesiseid ja erinevaid
- Tegutsemine selle nimel, et inimeste elukvaliteet siin ja mujal oleks parem

„Meelelaadi” määratlus: inimese loomuomane vaimulaad ja iseloom (Oxfordi inglise keele sõnaraamat).

Hindamisalased lähenemised

Õppimise hindamine

Selle lähenemise raames on maailmahariduse hindamine õpilase tavalise hindamise osa. Ühendkuningriigis kasutab osa õpetajaid blankette ja õppe analüüsitabeleid, et hinnata õpilaste teadmisi ja arusaamist. Ilmselt annab see, kui maailmaharidust puudutavad õpitulemused nendega lõimida, hea võimaluse hinnata üksikisiku teadmisi ja arusaamist.

Näited Ühendkuningriigi koolist

Õppe analüüs

Teema lõpuks te:

Suudate orjuse kaotamise kolme peamist põhjust selgitada ja hinnata, milline oli kõige olulisem.

Suudate orjuse kaotamise kolme peamist põhjust selgitada ja hinnata, milline oli kõige olulisem. Samuti suudab õpilane selgitada, miks toimus orjuse kaotamine aastal 1807.

Suudate orjuse kaotamise kolme peamist põhjust selgitada ja hinnata, milline oli kõige olulisem. Samuti suudab õpilane üksikasjalikult selgitada, miks toimus orjuse kaotamine aastal 1807, ning mõistab, miks on oluline orjuse kui teema kohta rohkem teada saada.

Milline värviline kast kirjeldab teie edusamme selles tunnis kõige paremini?

Pange kasti värv alapealkirjana kirja, selle järele kaks täрни ja soov:

3 Mõned hindamise meetodid ja vahendid

Siiski võib olla raske teada, kas või kui palju on hoiakud ja tajud muutunud. Kasulikum ja tundlikum võib olla hinnata hoiakutes ja tajudes toimunud muutusi kogu klassi küsitlemise kaudu. Uuring võib samuti käsitleda laiemaid teadmisi, mida ei pruugi olla nii lihtne tavalise hindamise hulka arvestada.

Üleatlandiline Aafrika orjastamiskaubandus

Küsimus

Mida saame me allikate A ja B abil Lääne-Aafrika tsivilisatsioonide kohta teada?

Kas allikad C ja D toetavad arvamust, et aafriklased olid passiivselt oma orjastamisega nõus?

Miks teie arvates allikas C tekkis?

Mida räägivad allikad C, D ja E meile selle kohta, miks orjus kaotati? Kasutage küsimusele vastamiseks oma teadmisi.

Allikatevahelised sarnasused on...

Seda on näha seal, kus öeldakse, et...

Allikatevahelised erinevused on...

Seda on näha seal, kus öeldakse, et...

Kokkuvõttes on allikad peamiselt ühel meelel / eriarvamusel, kuna

Hindamisküsimustikud ja teised hindamisvahendid

Seda lähenemist võite kasutada siis, kui soovite hinnata aine või teema üldist mõju. Õpetajad on avastanud, et nende oletused õpilaste teadmiste ja hoiakute kohta pole alati 100% täpsed.

Kiire ja kerge: Üks nende vahendite eelseid on see, et neid saab suhteliselt kiiresti ja kergelt kasutada. Nende abil saab kiire „ülevaate“ sellest, kus klass „omadega“ on, või analüüsida üksikasjalikumalt, koostades graafikuid, mida saab kolleegide või õpilastega jagada.

Selline hindamine toimib küsimustike ja teist liiki uurin-gute kasutamise korral hästi. Soovitame kasutada nii suletud kui ka lahtisi küsimusi. Suletud küsimustest saate andmeid. Lahtised küsimused näitavad tõenäoliselt rohkem seda, millised on tajud ja hoiakud. Mõlema kombineerimine peaks andma aimu sellest, kuidas töökava kohandada. (Malli leiata allikate osast.)

- * **Nõuanne** Hindamist võib teha ka rühmas.
- * **Nõuanne** Kui panna uuringu tulemused Exceli tabelisse, annab see tulemusi näitava graafiku.
- * **Nõuanne** Pange see graafik PowerPointi ning jagage seda nende reaktsioonide nägemiseks õpilastega.

3 Mõned hindamise meetodid ja vahendid

fx		
D	E	F
a)	They don't work hard enough	3
b)	They're not smart enough (to tackle all difficulties)	0
c)	They don't have much say in the price	15
d)	The world trading system isn't fair	28
e)	I don't know	11

Näide:

Tootjatele ei maksta piisavalt, kuna

Kui andmed Exceli tabelisse panna, klõpsake „Sisesta“, siis valige „Tabelite“ osast graafiku stiil.

Seda võib PowerPointi slaidile lõigata ja kleepida.

Küsimustikud

* **Nõuanne** Et hoiakutes toimunud muutused oleksid kergesti nähtavad, kasutage nii alguses kui ka lõpus sama küsimustikku. Õpilased täidavad alguses küsimustiku ära ühte värvi kirjutusvahendiga. Teema lõpus küsige õpilastelt, kas nende arvamused on muutunud; seejärel kasutavad nad küsimustiku täitmiseks teist värvi.

* **Nõuanne** Võite paluda fookusgrupi korraldamise enda peale võtta mõnedel vanematel õpilastel, õpetajaks õppijal või lapsevanemal.

a) Alguses ja lõpus täidetud küsimustikud

Nende abil saab hästi näidata, mida on tegelikult õpitud ja kas töökava on õpilase hoiakuid muutnud.

b) Ainult lõpus täidetud küsimustikud

Lõpus täidetud küsimustikke saab kasutada tunni lõpus, et täpselt näha, millest on õpilased aru saanud. Nende abil selgub tihti konkreetne teave, mis annab selgemalt aimu sellest, mida õpilased teavad või kuidas nad probleemi tajuvad.

c) Õpilaste fookusgrupid

Fookusgruppide korraldamiseks on vaja rohkem aega ning õpilaste enda tahet osaleda. Sellegipoolest võib nende abil saada tegelikult teada, millised on teemat puudutavad õpilase hoiakud ja arusaamad. See teave võib eelarvamuste ja väärarusaamadega tegelemisel osutada hindamatuks.

3 Mõned hindamise meetodid ja vahendid

Valgusfoor

* Nõuanne See toimib hästi kahekaupa töötavate õpilastega.

* Nõuanne See toimib hästi koos PowerPointi esitlusega.

Lihtne moodus aimu saada, millised on õpilaste teadmised, arusaamad ja hoiakud. Anna õpilastele valgusfoori-kaardid. Paluge neil paarikaupa kaarte üleval hoida, vastates kiirelt mitmetele küsimustele.

TRUE, DON'T KNOW, FALSE?

(red, yellow, green)

1. Nelson Mandela was on the US Terrorism Watch List until 1997?
2. US President Reagan called Mandela "a giant of history...one of the most influential, courageous good human beings".
3. A British Prime Minister said "The ANC is a typical terrorist organization...Anyone who thinks it is going to run the government in South Africa is living cloud- cuckoo land".
4. Mandela freed South Africa?

Answers

1. No. He was on the US Terrorism Watch List until 2008.
2. No. It was President Obama.
3. Yes. It was Margaret Thatcher in 1987.
4. Many people took part in the struggle to end Apartheid in South Africa and give everyone the vote.

Tegevuspõhised meetodid – klassis hääletamine

Selle lähenemise raames teevad õpilased tegevusi, mis võimaldavad meil tulemusi mõõta. Näitena on toodud tegevus nimega „Hääletamine“. Hindamine ei põhine mitte küsimustikel, vaid tegevuse tulemustel. Trükis „How do we know it's working?“ (RISC, 2008), millel allolev tegevus põhineb, sisaldab ka teisi tegevusi, mida saab niimoodi mõõta.

Teema: Miks on inimesed näljased?

Allikas: „How do we know it's working?“

Õpitulemused

- Õpilased mõistavad vastastikust sõltuvust paremini ja teavad, et maailma põhjapoolsetes riikides / arenenud maades tarbitav toit kasvatatakse lõunapoolsete riikide / arengumaade maal, kus paljudel inimestel ei ole piisavalt süüa.
- Õpilased teavad, et maailmas on piisavalt toitu, kuid see ei jagune võrdselt.
- Õpilased teavad, et heategevus pole „lahendus“.
- Õpilased teavad mõnesid maailma kaubandussüsteemis valitsevaid eba-võrdseid ja ebaõiglaseid olukordi.

Vahendid

- 9 läbipaistmatut potti, mille ülaosas on auk
- Potitäis pärleid / seemneid / kivikesi
- 1 (allpool toodud) väidete kogum, mis on eraldi väideteks lahti lõigatud ning pottide kõrvale asetatud

3 Mõned hindamise meetodid ja vahendid

Inimesi on liiga palju	Rikastes riikides elavad inimesed ei panusta piisavalt heategevusse
Toitu pole kõikjal piisavalt	Parimat maad kasutatakse teiste riikide jaoks toidu kasvatamiseks
Toitu ei jagata võrdselt	Vaestel talunikel ei lubata rikastele riikidele oma toitu müüa
Inimesed ei saa sõdade tõttu toitu kasvatada	Talunikud ei kasuta rohkema toidu kasvatamiseks uusi meetodeid
Inimesed on toidu ostmiseks liiga vaesed	

Alguses täidetav küsimustik:

Paluge õpilastel võtta kolm pärlit ja kasutada neid nende põhjuste poolt „hääletamiseks“, mida nemad peavad kõige paremaks selgituseks selle kohta, miks on inimesed näljas. Nad võivad pärlid kasutada nii nagu soovivad, näiteks hääletada ühe põhjuse poolt rohkem kui ühe korra.

Tegevused:

1. Kirjutage hääletuse tulemused tahvlile ja arutage need õpilastega läbi.

- Kas tulemused olid nende jaoks ootuspärased?
- Kas oli üllatusi?
- Kas nad on nendega nõus?

2. Uurige teemat täpsemalt.

Lisateabe saamiseks uurige Internetist näiteks „toiduga kindlustatust“ (ingl k *food security*).

- ÜRO hinnangul olid aastatel 2012–2014 **805 miljonit inimest** „krooniliselt alatoitunud“, kuigi olukord on viimase kümnendi jooksul paranenud.

<http://www.fao.org/publications/sofi/2014/en/>

- 10 müüti nälja kohta

<http://www.theguardian.com/global-development/2014/oct/16/world-food-day-10-myths-hunger>

- Maailma kaubandussüsteemiga seotud tegevus

http://www.oxfam.org.uk/~media/Files/Education/Resources/Food%20for%20thought/Learn/Learn_Can_You_Beat_The_System_Game_Long.ashx

3. Viige hääletus uuesti läbi.

Tasub tähele panna:

- Kui palju peegeldavad hääletuse tulemused õpitulemusi?
- Kas rohkem saadakse aru sellest, et nälga põhjustavad vaesus ja maakasutus, mitte see, et toitu pole piisavalt või inimesi on liiga palju?
- Kui palju on hoiak muutunud?

3 Mõned hindamise meetodid ja vahendid

Raamistike ja hindamisvahendite näited

Õiglane kaubandus

Mida peaksid noored õiglase kaubanduse kohta teadma?

5.-9. klass

Väärtushinnangud ja hoiakud

- Mõistetakse, et õiglus ja õigus on olulised väärtushinnangud
- Solidaarsuse kui põhimõtte austamine on solidaarne, et õiglane kaubandus on solidaarne, mitte heategevuslik tegevus
- Lõunapoolsete riikide tootjaid austatakse, et õiglane kaubandus aitab neid
- Tajuatakse, et üksikisikul on võimu asju muuta

Suured ideed

Maailmaharidus – õiglane kaubandus

- Üleilme kaubandussüsteem pole alati tootjate suhtes aus.
- Õiglane kaubandus on võimalus olla lõunapoolsete riikide talunikega solidaarne.
- Õiglane kaubandus on osa üleilmsest turumajandusest.
- Õiglase kaubanduse eesmärk on suurendada kollektiivläbirääkimiste abil ühistute ja ametühingute kaudu tootjate mõjuvõimu. Naisi julgustatakse aktiivsed olema.
- Õiglase kaubanduse liikumine on õiglase kaubanduse linnade, õiglase kaubanduse ettevõtete ja õiglase kaubanduse koostööpartnerite kaudu suurendanud teadlikkust eetilise tootmisest ja tarbimisest ning äri rollist.

Õpitulemused

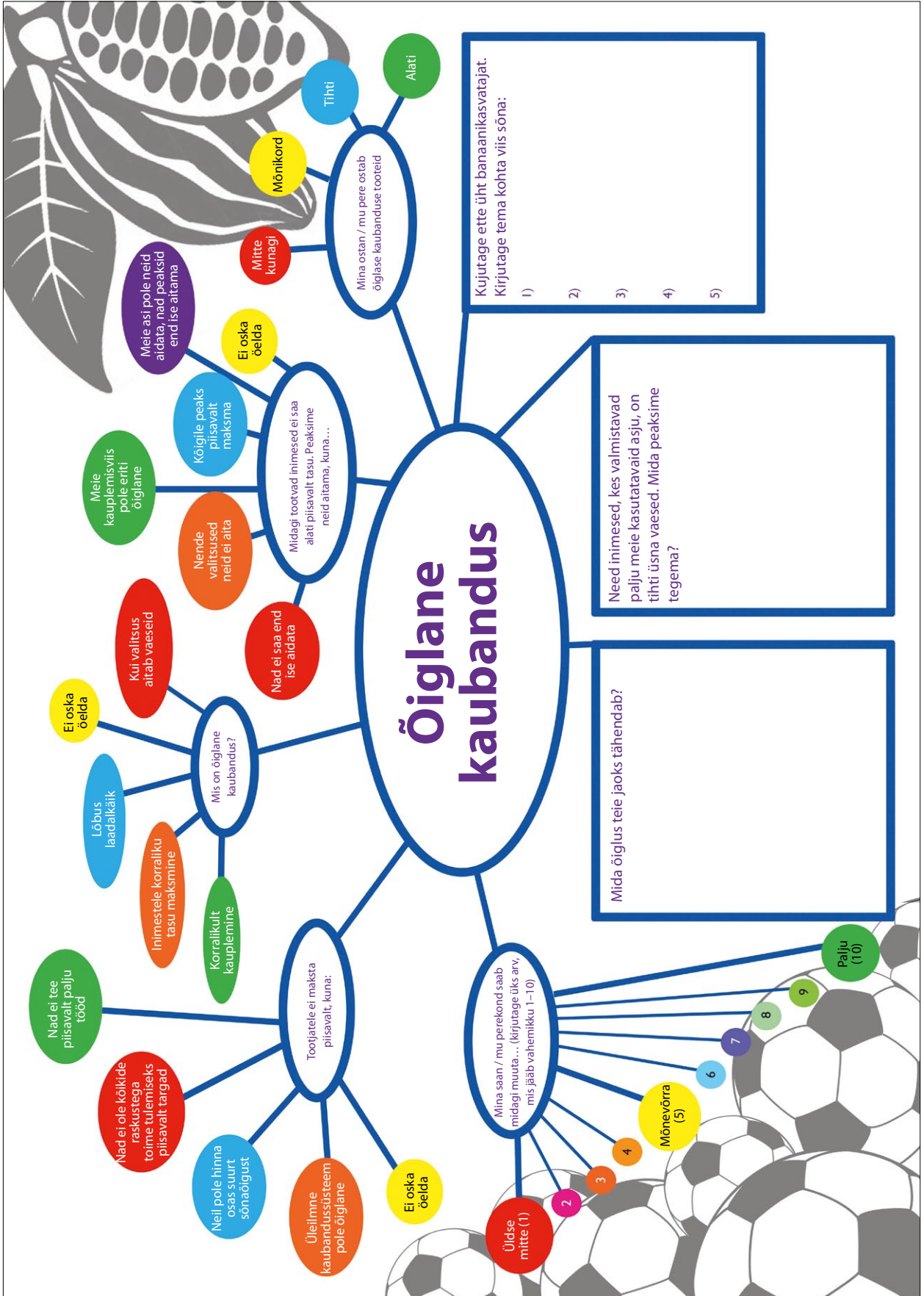
- Õpilased mõistavad, et me sõltume paljude meie tarvitavate asjade tootmise osas teistest inimestest.
- Õpilased oskavad selgitada, miks pole üleilme kaubandussüsteem alati tootjate suhtes aus.
- Õpilased teavad, et õiglane kaubandus on võimalus olla maailma lõunapoolsete riikide talunikega solidaarne ning näitab, et sotsiaalne õiglus saab olla olemas.
- Õpilased oskavad selgitada, et õiglane kaubandus on üks võimalus rakendada sotsiaalse õigluse põhimõtteid ka tegelikkuses.
- Õpilased teavad, et õiglane kaubandus on üleilmse turumajanduse osa.
- Õpilased oskavad nimetada osasid võimalusi, kuidas õiglane kaubandus inimeste elu muudab.
- Õpilased teavad, kui oluline on tarneahela kõikides osades hea tasu ja head tingimused.

Muud teadmised

- Mõistetakse, et paljusid meie kasutatavaid tooteid toodetakse teistes riikides, sealhulgas maailma lõunapoolsetes riikides. Turumajandus tähendab tihti seda, et tootjatele makstakse sageli väga vähe.
- Teadmised põllumajandustooted, näiteks puuvilla, kakaod, banaanid ja teed tootvates riikides vallitsevate töötingimuste kohta.
- Üleilmsest kaubandussüsteemist arusaamine.
- Teadmised selle kohta, kuidas meie langetatavad valikud mõjutavad teisi inimesi.
- Mõistetakse, et õiglane kaubandus on üks võimalus üleilmses kaubandussüsteemis valitseva ebaõiglusega tegeleda.
- Mõistetakse, et õiglane kaubandus seisneb selles, et tootjad saaksid tulu.
- Õiglase kaubanduse logo: näiteks sotsiaalne lisatulu, keskkonna jätkusuutlikkus, miinimumhind, õiguste kaitse.
- Tootmises ja tarneahela teistes osades kehtivad palgad ja töötingimused pole alati õiglased.
- 1992. aastal asutasid CAFOD, Christian Aid, Oxfam, Trócaire, World Development Movement ja National Federation of Women's Institutes asutuse Fairtrade Foundation.
- Õiglane kaubandus on väga väike protsent üleilmsest turust, kuid tootjate mõttes on see väga oluline osa. Kogu õiglase kaubanduse süsteemis on 1 140 organisatsiooni üle 1,4 miljoni taluniku ja töötaja.

Tähame Leedsis tegutsevat pagulaste kooolitus- ja nõuandekeskust RETAS nende antud panuse eest.

3 Mõned hindamise meetodid ja vahendid

3 Mõned hindamise meetodid ja vahendid

Pagulased

Maailmaharidus... usuõpetuses

1. Riikides valitsevad konfliktid on **peamine põhjus**, miks saavad inimestest pagulased.
2. Konfliktide lahendamine on peamine viis, kuidas pagulaste **arvu vähendada**.
3. Aru saamine terminitest „pagulane“, „varjupaigataotleja“ ja „rändaja“.
4. Pagulased elavad väga ebakindlates oludes, tihti on nende **põhivajadused** rahuldamata.
5. See, kuidas **meedia** pagulasi ja varjupaigataotlejaid **kujutab**, on tihti ebatäpne ja kallutatud.
6. Levivad **väärarusaamad** pagulastest ja varjupaigataotlejatest.
7. Pagulased on paljudel juhtudel Ühendkuningriigi ja teiste vastuvõtivate riikide kultuuri **oluliselt panustanud**.
8. **Enamik pagulasi** ja varjupaigataotlejaid on maailma **lõunapoolsetes riikides** / arengumaades.

Muud teadmised

- Kes on pagulased ja mida pagulasaagrid pakuvad.
- Pagulaste arv maailmas (2014. a 50 miljonit) ja kus nad on
  - Pagulaste tekkimise peamised põhjused:
  - Kodusõda
  - Riikidevaheline sõda
  - Usulised või etnilised konfliktid
  - Genotsiidid.
- Pikaajaliste pagulaste näited
- Arengumaad võtsid 2014. a vastu 86% pagulastest.
- Arvamused, et osa varjupaigataotlejatest on tegelikult majanduslikel põhjustel sissetändajad, võib „tegelike“ pagulaste toetamist õhustada.
- Pagulaste vastuvõtmine on paljudes riikides „kuum“ probleem, mille üle poliitilised erakonnad väga palju arutlevad.

Mida peaksid noored pagulaste kohta teadma?

Suured ideed

5.-9. klass

Väärtushinnangud ja hoiakud

- Empaatia pagulaste ja varjupaigataotlejate ja
- Tuntakse, et pagulaste vastu on ebahõiglane.
- Positiivsed hoiakud pagulaste ja varjupaigataotlejate suhtes (põhinevad teadmistel ja faktidel).

Õpitulemused

- Õpilased mõistavad, et konfliktid on peamine põhjus, miks saavad inimestest pagulased, ja oskavad näiteid tuua.
- Õpilased mõistavad, kui oluline on pagulaste mõttes konflikte lahendada ja millised on siinkohal raskused, ning oskavad tuua näiteid selle kohta, kus poliitilised lahendused on võimaldanud pagulastel naasta.
- Õpilased oskavad määratleda termineid „pagulane“, „rändaja“ ja „varjupaigataotleja“.
- Õpilased oskavad selgitada, millised on pagulaste ees seisvad raskused.
- Õpilased teavad pagulastena elavate inimeste arvu ja tajuvad, kui suur see on.
- Õpilased on meedia kallutatusega kursis ja nad oskavad ajakirjanduses kajastatavasse veidi kriitiliselt suhtuda.
- Õpilased oskavad tuua näiteid selle kohta, kuidas on pagulased vastuvõtvasse riiki panustanud.
- Õpilased teavad, et maailma lõunapoolsed riigid võtavad kõige rohkem pagulasi ja varjupaigataotlejaid vastu, ning oskavad näiteid tuua.

Täname Leedsis tegutsevat pagulaste koolitus- ja nõuandekeskust RETAS nende antud panuse eest.

Lisateave ja lingid

Projekt „Maailmaharidus sotsiaalainetes“ (nr DCI-NSAED/2012/280-401, mis viidi ellu tänu Euroopa Komisjoni koostöötalituse „EuropeAid“ programmile), on aidanud lõimida maailmaharidust formaalsesse haridusse. Projekti rakendas Education Development Centre (Läti) koostöös Leeds Development Education Centre'iga (Ühendkuningriik), Mondoga (Eesti) ja Briti Nõukogu Läti esindusega ning seda ajavahemikus jaanuar 2013 kuni detsember 2015. Projekti raames loodi maailmahariduse abimaterjalid, mis on kättesaadavad siin: <http://www.globalaizglitiba.lv/global-dimension/project-issues/>

- Aruanne uuringu kohta, mis tehti maailmahariduse tahkude kohta sotsiaalainetes
- Maailmahariduse programmid ja õppematerjalide JUHEND
- „Esimesed sammud maailmahariduse hindamiseks“

Erialane täiendkoolitus ja tugi

Koolitust ja tuge pakuvad mitmed maailmahariduse pakujad kogu Euroopas. Saate teada, kes teie riigis tuge pakuvad, otsides Internetis maailmahariduse kohta. Samuti on paljudel lõunapoolsetes riikides töötavatel organisatsioonidel olemas haridusprogrammid.

Ühendkuningriigis

Leeds Development Education Centre korraldab maailmaharidust puudutavaid koolitusi ja konsultatsioone. Keskus pakub koolitusi mitmete õppekava ja õppeainet puudutavate teemade kohta nii alg-, kesk- kui ka erikoolides, sealhulgas „Maailmahariduse õpetaja auhind“, „Maailmahariduslik kirjaoskus õiglasema maailma nimel“ ja „Heategevusest õigluseni“, mis peaksid õpetajatel aitama ennast enesekindlalt tunda selles suhtes, kuidas ja miks maailmaharidust anda; panema neid oma õpetamiskogemuse üle järele mõtlema ja aitama innustada neil õpilasi maailmaharidust puudutavate teemade üle kriitiliselt mõtlema. Samuti korraldame me koolitusi ja pakume koolidele tuge maailmahariduse hindamise osas ning selle osas, et maailmaharidusega tegeleks kogu kool. Leeds Development Education Centre on ka Briti Nõukogu programmi „Connecting Classrooms“ piirkondlik koolituse pakkuja. Lisateavet saab: www.leedsdec.org.uk. Telefon +44 113 380 5655.

Riiklik maailmahariduse keskuste liit (ingl k lühend CoDEC) pakub õpetajatele ja koolidele mitmeid koolitusprogramme: www.globalclassrooms.org.uk

Lätis

Hariduse Arendamise Keskus pakub kolme maailmaharidusprogrammi: „Pedagoogide maailmaharidusega seotud erialaste pädevuste täiendamine“, „Noorte pädevuste täiendamine selles osas, mida tähendab tänapäevases maailmas tõhus elu“ ja „Maailmahariduse andmisega seotud haridusalaste asjatundjate ja kogukondade esindajate pädevuste täiendamine“. Programmid tutvustavad maailmaharidust; osalejad saavad abimaterjali – tunniplaani, töölehed, tegevuste kavandamise sammud jne. Programmide kohta saab lisateavet: <http://www.iac.edu.lv/>

Hariduse Arendamise Keskuse loodud maailmahariduse koolide võrgustik on Läti piirkondades oluline vahendite/allikate ja metodoloogilise toe keskus. Võrgustikus tegutseb 21 kooli.

Eestis

Eesti õpetajaid koolitab ja toetab MTÜ Mondo maailmahariduskeskus. Maailmahariduskeskusel on Tallinnas Telliskivi Loomelinnakus (Telliskivi 60A, B-hoone) koolituskeskus, kus külastajad saavad raamatukogust laenutada raamatuid ja dokumentaalfilme ning osta nende maailma lõunapoolsete riikide väikeettevõtjate toodetud õiglase kaubanduse tooteid ja käsitööd, kes on MTÜ Mondo arengukoostööprojektide partnerid. Maailmahariduskeskus pakub õpetajate koolituskursusi, materjale, meetodeid ja tuge. Keskuse kaudu saavad koolid broneerida koolide külastajaid, töötube ja näitusi ning osaleda ka erinevatel võistlustel ja koolide sõprusprogrammides, mida korraldatakse Ghana, Keenia, Afganistani ja Jeemeni koolidega. Materjalid, meetodid ning koolitusi ja sündmusi puudutava teabe leiab ka veebilehelt www.maailmakool.ee

Kasulikud allikad

The Global Teacher Leeds DEC, 2013
Action for Social Justice, DVD, Leeds DEC, 2010
How do we know it's working? RISC, 2008
Development Education Programs and Study Guide, Education Development Centre, Riga 2015
African Achievements: Liberation and Aspiration Leeds Bi-Centenary Transformation Project, 2009
The theory and practice of global learning, DERC, IOE, 2014
The No-nonsense Guide to Fair Trade New Internationalist 2013
Developing the Global Teacher, ed. Miriam Steiner, 1996, Trentham Books

Veebilehed

Leeds DEC	www.globalschools.org.uk www.leedsdec.org.uk
Hariduse Arendamise Keskus	www.iac.edu.lv
MONDO	www.mondo.org.ee

Kasulikud raamistikud

Oxfami maailmakodaniku raamistik (ingl k *Oxfam Citizenship Framework*)
http://www.oxfam.org.uk/~media/Files/Education/Global%20Citizenship/education_for_global_citizenship_a_guide_for_schools.ashx

Üleilmse mõõtme 8 peamist mõistet (ingl k *Global Dimension 8 Key Concepts*; Ühendkuningriik)
http://clients.squareeye.net/uploads/global/documents/gdw_8_key_concepts.pdf

Sotsiaalse õigluse haridus (ingl k *Education for Social Justice*)
<http://uk.educationforsocialjustice.org/mod/resource/view.php?id=19>

Maailmahariduse programm (ingl k *Global Learning Programme*; Inglismaa)
<http://globaldimension.org.uk/glp/page/10706>

Õppekavadeülene maailmahariduse raamistik jätkusuutliku arengu alases
hariduses (ingl k *Cross-curricular Framework for Development Education in
the context of Education for Sustainable Development*; Saksamaa)
http://www.opf.fi/download/135903_reiner_mathar.pdf

Austraalia Haridusameti (ingl k *Education Services Australia*) eesmärk on
„suurendada Austraalia põhi- ja keskkoolides antava maailmahariduse
hulka ja kvaliteeti“.
<http://www.globaleducation.edu.au/global-education/what-is-global-ed.html>

Autorid

Käsiraamatu on kirjutanud Adam Ranson ja Alison Huntley.

Täname:

Kaasatud õpetajaid, kes jagasid oma tööd ja proovisid mõjuhindamise alast
lähenemist: Gill Morley, Lydia Jackson, Rachel Whyld, Sammi Younis, Joanna
Bailey, Bron Kitson, Matt Carmichael, Ian Underwood ja Owen Bayly.

Koolid:

Abbey Grange Academy	Priesthorpe High school
Morley Academy	Calverley Parkside Primary
Roundhay High School	Kirkstall St Stephen's Primary

Carl Hylton, Claude Hendrickson ja Saluka Saul Leedsi Lääne-India Keskuses
nende töö eest üleatlandilise Aafrika orjastamiskaubanduse hindamise
alal ja selle eest, et nad jagasid meiega oma arvamust koolidele mõeldud
äärmiselt väärtusliku vahendi „African Achievements“ kohta.

Olivier Nkuzimana asutusest RETAS (pagulaste koolitus- ja nõuandekeskus)
ja Hannah Dalrymple selle eest, et nad jagasid meiega kasulikke mõtteid ja
arvamusi vastavalt pagulaste ja õiglase kaubanduse hindamise kohta.

Anne-Marie Atkinson hindamisküsimustike kujundamise eest.

Dr Carl Hylton ja Trish Sandbach selle eest, et nad teksti üle vaatasid ja sellesse
parandusi tegid.

RISC (Reading International Solidarity Centre) selle eest, et nad kaasasid
tegevuse „Miks on inimesed näljased“ väga soovitatud trükisest „How do
we know it's working?“.

Täname projekti „World Class Teaching Project“ ja partnereid nende panuse
eest tsitaatidena ossa „Mõned arvamused maailmahariduse kohta“.

Copyright Leeds DEC 2015

PROJEKT „MAAILMAHARIDUS SOTSIAALAINETES”

Projekti „Maailmaharidus sotsiaalainetes” (nr DCI-NSAED/2012/280-401) rakendavad Hariduse Arendamise Keskus (Läti) koostöös LEEDS DEC-ga (Ühendkuningriik), Mondoga (Eesti) ja Briti Nõukogu Läti esindusega. Projekti rakendatakse Euroopa Liidu koostöö ja arengu talituse „EuropeAid” raames.

Üldeesmärk. Edendada maailmaharidust ja suurendada Lätis, Eestis ja Ühendkuningriigis ning ka kogu Euroopas avalikkuse teadlikkust arengualastest probleemidest. Suurendada noorte teadlikkust vastastikus sõltuvuses olevast maailmast ja toetada nende aktiivset kaasamist sellesse, et luua maailmas õiglasemaid suhteid.

Konkreetne eesmärk. Lõimida maailmahariduse teemad kõikidesse sotsiaalainetesse, teha riiklike haridusasutustega koostööd, et muuta maailmaharidus formaalse hariduse osaks, luua Lätis, Eestis, Ühendkuningriigis ja teistes Euroopa Liidu riikides maailmahariduse asjatundjate võrgustik, töötada tõhususe mõõtmiseks välja maailmahariduse metodoloogilised materjalid ja vahendid.

Sihtrühm(ad). Õpetajad, õpilased, otsuste langetajad ja haridusasjatundjad, kohalikud omavalitsused.

Peamised tegevused:

1. Projekti tuumikrühma töö (projektijuhtimine).
2. Maailmahariduse uuring ja tulemuste lõimimine sotsiaalainetesse.
3. Maailmahariduse programmide arendamine, mõjuhindamine, õpilaste foorumid ja õppe-materjalid.
4. Maailmahariduse programmide ja õppematerjalide mitmekordistamine ja nende alaste kogemuste vahetamine partnerriikide ja EL-iga.
5. Suhtekorraldus ja töö meediaga.

Projekti kogukestus on 36 kuud (jaanuar 2013 kuni detsember 2015).

Teave projekti kohta:

www.globalaizglitiba.lv (Lätis),
www.mondo.org.ee/edc/ (Eestis),
www.leedsdec.org.uk/projects.php (Ühendkuningriigis)

Kontaktandmed:

Hariduse Arendamise Keskus (Läti), www.iac.edu.lv Iveta Vērse, iac@latnet.lv

Leeds Development Education Centre (Ühendkuningriik) www.leedsdec.org.uk
Adam Ranson, adam@leedsdec.org.uk

Mondo (Eesti), www.mondo.org.ee Johanna Helin, johanna@mondo.org.ee

Briti Nõukogu Läti esindus (Läti), www.britishcouncil.org/latvia,
mail@britishcouncil.lv